

Cách đây vài ngày, tôi đã nhận được tin vui từ một người bạn học thời phổ thông: anh ta vừa được nhận vào làm trong một tập đoàn truyền thông có tiếng trong nước.

Anh này học hành cũng không giỏi giang gì, chỉ vì gia đình anh có công với “cách mạng” nên được ưu đãi thôi.

Rồi mỗi hôm qua đây tôi lại nhìn đến cái tin kém vui từ người bạn gái mà tôi yêu mến nhất: cô ấy từ chối tiếp xúc với tôi khá nặng vì lý do không được tốt và lại là con gái nên đã không được nhận vào làm ở vị trí công việc vốn dành cho nam giới. Tôi thật không biết phải làm sao để vui cho một người trong khi phải chia buồn với một người khác!

Việt Nam hiện nay tồn tại một vấn đề hết sức đáng lo, đó là sự bất công hiện diện khắp nơi không ngừng trong đời sống xã hội, trong tâm thức của người dân mà cụ thể trong hệ thống luật cũng như trong cách thức thi hành luật.

Cùng với các vấn đề khác trong xã hội, tình trạng bất công ngày càng nổi lên như một hiện tượng nan giải, mà họ lý do của nó đến với đời sống xã hội và nền văn hóa thật đáng nguyền rủa.

Thực tế, khi mọi người sống trong xã hội và đời sống đều dựa trên lòng tin, may ra ta còn có thể vẫn nhìn công bằng, công minh, nhưng thực tế quan trọng hơn là nó ngày hôm nay vốn chỉ là một cái nhún vai đúng chỗ trong nền văn hóa và cụ thể trong nền chính trị.

Công bằng là một quan niệm đời sống căn bản của nhân loại. Nó cũng là một trong những tiêu chí của chế độ, là biểu hiện đời sống của những nền dân chủ pháp trị trên thế giới, và cũng là một giá trị tinh thần tốt đẹp cho xã hội mà những người Việt tâm huyết với đất nước đang cần tâm theo đuổi.

Một xã hội không thể được xem là văn minh, tiến bộ nếu đó không hiện hữu sự công bằng. Sự công bằng vốn gắn liền với tinh thần đạo đức, giáo lý tôn giáo và pháp luật, vì thế những người có nó là vô cùng to lớn đến với đời sống vật chất và tinh thần của từng cá nhân, và của toàn xã hội.

Công bằng là ngay thẳng, không thiên vị trong cách hành xử và đối đãi giữa các cá nhân nói riêng hay là sự hài hòa, cân bằng của nền luật pháp xã hội nói chung. Quan niệm về tính công bằng được đặt trên nền tảng triết học nhân bản. Vì rằng mọi con người sống trên thế giới đều có mong muốn một hạnh phúc như nhau, nhưng nếu ai đó đẹp, nhưng người khác cũng đẹp, thì nên cái gì mình cảm ghét thì cũng tuy nhiên không thể mang đến cho người khác.

Trong mối quan hệ giữa người với người, sự công bằng trở thành một yêu cầu mang lại sự hài hòa

và đời sống thußn. Còn trong nhân quan vĩ mô toàn xã hội, đời u này đóng vai trò xoa dịu xung đột, ổn định xã hội và bền vững đời sống.

Số công bằng có thể được xem xét dưới hai bình diện khác nhau, thứ nhất đó là tính công bằng trong nhân văn hóa được thể hiện trong đời sống xã hội, phong tục, tập quán; và thứ hai là tính công bằng của nhân luật pháp. Thứ nhất hai phạm vi nhân học này lại có mối quan hệ tương hỗ sâu sắc.

Một nhân văn hóa mang những yếu tố thể hiện số công bằng sẽ cùng với những thiết chế khác trong xã hội thúc đẩy việc xây dựng một nhân luật pháp công bằng, ngược lại hệ thống luật pháp công bằng đó lại có tác động tích cực đến việc kiến tạo và nuôi dưỡng tinh thần tôn trọng công bằng trong xã hội.

Tinh yêu thương con người được nhắc đến nhiều trong các giáo lý tôn giáo như : lòng “từ bi” của đạo Phật, tinh thần “bác ái”, của Công giáo, và chữ “nhân” trong Khổng giáo. Người Việt chúng ta từ xa xưa cũng luôn ca ngợi và xây dựng nhân cách con người trên nền tảng những chuẩn mực đời sống tốt đẹp như thế.

Những nỗi khi người ta chỉ biết yêu thương bản thân và gia đình họ, sẽ nhanh làm phẫn nộ người đời lại ích của người khác thì đời sống đời sống anh ta sẽ chỉ là những đau vô nghĩa, lúc đó số công bằng đóng vai trò quyết định. Anh có thể không yêu thương người đời sống lo, nhưng vì anh vốn là một cá thể của xã hội, anh phải có nghĩa vụ chấp nhận những quy tắc chung đem lại số công bằng cho tất cả mọi người; nếu không anh sẽ bị trừng phạt. Đó chính là lại của xã hội của con người trong xã hội có sự quản lý của quy luật của nhà nước. Nước ta là một tiểu quốc nằm bên bờ Trung Hoa, một quốc gia có nhân văn hóa đẹp.

Sang thế kỷ 10, dù đã thoát khỏi hơn 1000 năm Bắc thuộc đen tối, những phong tục của nhân văn hóa Không giáo của họ vẫn ảnh hưởng sâu sắc đến nhân văn hóa Đại Việt cho mãi tận đến nay và thế kỷ 20. Theo Nho giáo, trong năm đời sống những người có (ngũ đức) của những bậc mây râu được gọi là “quân tử” có: nhân, lễ, nghĩa, trí, tín; thì chúng có một từ nào dành để ca ngợi tinh thần công bằng.

Trong tất cả các giá trị đời sống của nhân văn hóa Đại Việt ta, tính công bằng thể hiện khá mạnh mẽ. Nho giáo là triết học chú trọng “đức trị”. “Đức” hay đời sống tốt nhiên là những “khuôn vàng

Hồ nhân a, văn hóa Nho giáo và nhân chủ nghĩa và triết lý tiểu nhân số bất công và rằng bu c con người, dĩ nhiên có thể được minh chứng trong nhiều phương diện. Một số nhà cai trị ở nước ta còn như hoàng đế triều Nguyễn của phái Pháp Gia, mà tiêu biểu là Hàn Phi Tử. Thế nhưng trong cái nền chính trị “dùng pháp trị”, tức là chế “dùng luật để cai trị” này cũng có một câu nói nổi tiếng: “lễ bệ hạ thân dân, hình bất thối thoái ngũ đời phu”.

Cùng với nền chuyên chế tập quyền phong kiến nôm cẩu ta cũng như nhiều nước cộng hòa Đông khác, qua nhiều thế kỷ, Việt Nam không xảy ra những đợt cải cách mạnh mẽ theo hướng luật pháp công bằng. Vì dù luật pháp khoát cái danh hiệu ưu việt ưu việt cho sự công bằng, nhưng nội dung bên trong nó đều có thể ra từ thế chế độc tài chuyên chế thì nó chẳng công bằng được, có nghĩa là nó chẳng được dùng để cai trị người dân và bảo vệ địa vị của giai cấp quý tộc không phải để bảo vệ người dân.

Với tất cả những hạn chế của nền văn hóa bản nh văn hóa Trung Hoa thì thi trung cử phong kiến cho đến những khuynh hướng văn hóa Marx-Lenin thì cải tạo của Đảng Cộng Sản, những dân ta cho đến nay vẫn chưa thể hình thành rõ ràng những ý niệm về công bằng giữa người và người trong xã hội hiện đại và văn minh.

---

4 / 6

và nhân đạo có sự bao quát mặt hình thức luật công bằng?!

Đi với nhân văn hóa Tây phương, tôi có mặt sự thích thú đặc biệt cũng chính bởi tính tôn trọng công bằng của họ. Dù cho đến thế kỷ 18,19, những lý thuyết về chủ nghĩa phóng khoáng mặt thể thức hoàn thiện; và họ cũng phải mất hàng thế kỷ gian khổ xây dựng những nền dân chủ thể thức đầu tiên trên thế giới; những người phương Tây với nhân văn hóa khai phóng hơn nhiều so với nhân văn hóa phương Đông cùng với những điều kiện lịch sử đặc thù đã tạo lập được những hình thức luật pháp khá hoàn chỉnh từ lâu.

Nói cách khác, trước khi có được nền dân chủ thì do có thể nói là hoàn chỉnh như ngày nay, họ đã có được mặt nhân pháp trị đáng ngạc nhiên. Điều mà cho đến nay, đi với người dân Việt Nam vẫn còn là niềm mong ước.

“Thức ra, việc xây dựng mặt hình thức pháp luật công bằng, minh bạch, làm nhiệm vụ thức công bằng xã hội và bao quát công lý phải tốn mất hàng thế kỷ gian khổ để nhả và những điều kiện chính trị xã hội cần thiết, chứ không phải đến gần đây là mất vài sự cố gắng mang tính tiêu cực trong Hiến pháp, cùng với việc tách Tòa án ra khỏi Hành pháp và Lập pháp như những việc mà nhà cầm quyền Việt Nam đang dè dặt làm

.Muốn có được nền pháp trị _rule of law (chứ không phải pháp quyền_rule by law) để tạo dựng được mặt xã hội tôn trọng luật công bằng, chúng ta có rất nhiều việc phải làm: từ việc xây dựng mặt thể thức Hiến Pháp dân chủ, thức hiện tam quyền phân lập (chứ không phải “tam quyền thực”), mặt chính phủ hành pháp hiệu quả, đến xã hội dân sự mạnh mẽ, lành mạnh. Đây cũng là những điều kiện cần yếu của mặt chế độ chính trị dân chủ. Thức u mặt trong những tiêu chí này thì nền dân chủ thì do không thức hiện họu theo đúng nghĩa của nó.”

Có lẽ công bằng không đẹp đến lòng nhân ái, cũng không sáng giá như trí tuệ, nhưng nó lại có thể giúp chúng ta yên tâm sống mặt cách tốt trong xã hội mà không sợ bị bóc lột. Hiểu được ý nghĩa to lớn của nó đi với đi sống, và sự tiến bộ của con người, chúng ta mới có được lòng để có những hành động thích hợp.

Thậm chí theo cách nhìn chủ quan của tôi, các bên trong Việt Nam hiện nay ít quan tâm đến sự công bằng trên cơ sở bình đẳng cơ bản và luật pháp. Trong giới học vấn và trình độ của người Việt, tôi chỉ hi vọng có thể nêu ra mặt vài ý kiến như mong muốn mặt cách nhìn khác với những gì

Sơ công bằng và nên pháp trị

Tác Giả: Hu&nh Th&c Vy

Thứ Sáu, 16 Tháng 7 Năm 2010 15:49

---

các b&n đã và đang có.Và cũng mong m&t ph&n nào có đ& c s& đ&ng thu&n c&a các b&n.
© HTV